

Tevfik Uyar

KIZIL SÜRGÜN

DESTEK YAYINLARI: 1195

EDEBİYAT: 374

TEVFİK UYAR / KIZIL SÜRGÜN

Her hakkı saklıdır. Bu eserin aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü, yayınevinin yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

İmtiyaz Sahibi: Yelda Cumalıoğlu

Genel Yayın Yönetmeni: Ertürk Akşun

Yayın Koordinatörü: Özlem Esmergül

Editör: Devrim Yalkut

Kapak Tasarım: Işıl Ilgıt Şimşek

Sayfa Düzeni: Cansu Poroy

Sosyal Medya-Grafik: Tuğçe Budak - Mesud Topal

Destek Yayınları: Aralık 2019

Yayıncı Sertifika No. 13226

ISBN 978-605-311-724-7

© Destek Yayınları

Abdi İpekçi Caddesi No. 31/5 Nişantaşı/İstanbul

Tel. (0) 212 252 22 42

Faks: (0) 212 252 22 43

www.destekdukkkan.com

info@destekyayinlari.com

facebook.com/DestekYayinevi

twitter.com/destekyayinlari

instagram.com/destekyayinlari

www.destekmedyagrubu.com

Deniz Ofset – Nazlı Koçak

Sertifika No. 40200

Maltepe Mahallesi

Hastane Yolu Sokak No. 1/6

Zeytinburnu / İstanbul

Tevfik Uyar

KIZIL SÜRGÜN

Nasılsa gidecek...

Nasılsa döneceğim...

Kaç gün kaldı ki?...

TEŞEKKÜR

Yayıncım Yelda Cumalıoğlu'na, Genel Yayın Yönetmeni Ertürk Akşun'a, kitapta emeği geçen tüm Destek Yayınları ailesine ve roman taslağını okuyup değerlendiren dostlarım Özgün Muti, Ömer Cansızoğlu, Cüneyt Karakuş'a ve eşim Kübra Karacan Uyar'a teşekkür ederim.

Ev sessiz... Dakikalar geçtikçe karanlık da oluyor. Kadınla adamın ağzını bıçak açmıyor. Ortam sakın gibi görünse de bastırılmış bir gerginlik var. Arada bir göz göze geliyorlar. Kadın “Ben demiştim” diyor gözleriyle. Bakışlarını tercüme edecek bir makine olsa ya da gözleri dile gelse “Ama sen hiç karını dinlemezsin ki! Bece-remedim sana çeneni tutman gerektiğini öğretmeyi!” diyecek.

Hakkı var; zira kadın bunu neredeyse her gün söylerdi adama, ama o kadar çok söylerdi, o kadar gerekli gereksiz uyarırdı ki, sanki bugün geldiğinde “İşte bak gördün mü?” diyebilmek içindi bu ısrar. Kalıplaşmış bir iddia, sırf söylemiş olmaya dönük bir inat... Unutturmamacasına.

“Tamam üzülme artık yahu...”

“Nasıl üzülme? Kolaydı sanki. Nasıl geçecek orada günler şimdi? Sudan çıkmış balığa döneceğiz” dedi. Dizlerini sallayıp duruyordu kaygıdan.

“Yahu sen gelmeyeceksin ki? Deli misin? Sana ne oluyor?” dedi adam. Geriye yaslanıp bacak bacak üstüne attı. Tayinin derdi yetmiyormuş gibi, bir de bunun tartışmasını yapmamaya kararlıydı. Sakin kalacaktı...

“Gelmeyecek miyim? Ben ne yaparım burada yalnız başıma? Zaman sensiz nasıl geçecek?”

Feray tek bir cümleyle, tekrara yer bırakmadan, çok çabuk kabullenmişti gelmemeyi... Halbuki Ömür, “Olur mu? Dünyada bırakmam. Sen nereye, ben oraya” gibi bir ısrar bekliyordu. Demek ki esas isteği zaten gelmemekti kadının; ilki sadece blöftü. Dahası, kadın yalnız başına kalacak olan sadece kendisiymiş gibi, kendi ıstırabından bahsediyordu yalnızca. Hep böyle yapardı zaten.

“Geçecek işte. Birlikteyken nasılsa, ayrıyken de öyle. Eskisi gibi değil, vızır vızır araç gidip geliyor. Neredeyse iki aylık oldu seferler; yirmi otuz günde de varıyor diyorlar artık... Yıllık izinlerde ya sen gelirsin ya da ben... Bağlantı da var. Konuşuruz görüntülü bağl...”

“Ben gelmem. Tatilimizi kızıl sürgünde mi yapacağız? Hem ne var ki orada? Sen gelirsin buraya. Hiç mi eşi dostu akrabayı görmeyeceksin? Hiç mi özlemeyeceksin babanı, mahalleni, evini filan?”

Kızıl sürgün... Al zindan... Kanlı yuvarlak... Adını Mars diye anan yoktu artık. İstenmeyen memurların tayin yeri, sorunlu mahkûmların çalışma bölgesiydi.

“Öyle tabii. Ne bileyim merak edersin filan diye dediydim. Ben gelirim elbet” dedi adam. Nedense bir an için karısının da farklı bir gezegeni görmek, orada yaşamayı deneyimlemek isteyebileceğini düşünmüştü.

Bir süre daha sessiz kaldıktan sonra, “Neyse işte Feray... Özetle alacağız. Başka çare yok” dedi ve kapatmayı ümit etti konuyu. Lakin kadın sessiz bir hiddete kapıldı bu cümle üzerine. Karanlığa rağmen seçiliyordu kızgın yüzü. Bir şey diyecek oldu ama demedi.

Kendini kontrol etmiş olmalı ki, aynı hızla yumuşayıverdi. Yalvarır bir tonla, “İyi düşün. Yok mu itiraz etme şansın? Yok mu bir çaresi?” dedi.

“Var olmasına var. İtiraz yolu açık ama gittikten sonra başlar o süreç... Davayı kazanırsam ki herhalde sekiz on ay sürer dava, yürütmeyi durdurtur, geri dönerim buraya. Eli çabuk, vicdanlı bir hâkime denk gelirsek daha bile kısa sürer.”

“Niye gittikten sonra? Neredeyse iki haftan var. Git yarın hallet. Ne işin var?”

Kadına göreyse, adam bu sürgünü çok kolay kabullenmişti. Hani sanki içten içe gitmeye hevesliydi, onu yalnız bırakmak istiyordu burada... Kaçmak, koyup gitmek, acı çektirmek istiyordu sanki...

“Halledeceğim yahu! Süreç için dedim gittikten sonra başlar diye. Gittikten sonra dava açacağım demedim ki.”

“Niye yükseltiyorsun sesini?”

Cevap vermedi adam. O bilindik kısırdöngüye gireceklerdi yine. Sen sesini yükselttin, sen de şunu şunu yaptın, ama sen de bunu bunu yaptın... Çünkü, buna karşılıklar, ona bakarsanlar... Lüzumsuzdu. Zorunlu ayrılığın, haksız tayinin, baskının gerginliği vardı sonuçta ikisinin de üzerinde. Bir de tüm bunların evliliklerine, geleceklerine nasıl yansıtacağına dair kaygılar.

Artık tamamen akşam olmuş, ev karanlığa gömülmüş, buzdolabının çıkardığı tuhaf gürültüler sessizlikle birlikte iyice duyulur hale gelip sinirleri bozmaya başlamıştı. Adam bir iç geçirip yerinden kalktı ve ışıkları yaktı. Kadın yüzünü çevirip de bakmadı adama... Başka bir kısırdöngü başlamıştı demek: Kadın küsmüştü, bir süre konuşmayacaktı ve sadece somurtacaktı.

Gerginliğin daha da artmaması için “Ben biraz hava almaya çıkıyorum” dedi adam. Bu, kavgalarının uzamaması için buldukları bir çözümdü. Yine yanıt gelmedi kadından. Adam da buna tepki vermedi.

Açılan kapının sesi... Ayakkabıların hafifçe yüksekten yere bırakılışı. Birkaç sürtünme sesi... Kapanan kapı... Merdivende ayak sesleri... Herkes yalnızdı şimdi.

Gökyüzü bulutsuzdu. *Al zindanı* göremiyordu henüz, hemen önünde heyula gibi yükselen bir binanın ardında kalıyordu. Tepede kalan parka yürümeye, biraz orada vakit geçirmeye karar verdi. Yılın bu zamanlarında havalar gündüzleri sıcak, geceleriye biraz serindi. Ömür, rüzgârlığının içcebinden bir sigara çıkarıp yaktı. Çok beklemişti bu anı aslında. O gergin ortamda canı çok çekmesine rağmen, bir de ortamı leş gibi kokutmakla suçlanmak istememişti. Kaç defa söz vermişti bırakmaya ama becerememişti. Şimdi bırakmak bir yana, olası bir Mars listesindeki en önemli kalem buydu. Karton karton sigara götürecekti Mars’a. Zira orada temininin zor olduğunu duymuştu. Gezegenin çalışan nüfusu gün geçtikçe artıyordu ama Dünyadan yapılan gönderimin miktarı ve içeriği hâlâ sabitti. Üstelik insanların Mars’ta daha çok sigara içtiği anlatılırdı hep. “Bir buçukla çarpacaksın. Dünyada birse, orada bir buçuk... Dünyada ikiyse orada üç” demişti ömrü sürgünlerde geçen bir meslektaş.

“Yanına bol miktarda alman lazım. Oradaki tayın yetmez, götürdüklerinden takviye edersin. Kimseye de demeyeceksin sigaran olduğunu. İnsanlar seninle sırf sigarandan ötürü dostluk kurar. Hemen de iki güzel söze, bir güzel muhabbete, azıcık samimiyyete kanar insan sürgünde. Dostu düşmanı ayırt edemezsin. Ayırt edeceğin gün gelir, dostluk beklersin, görmezsin... Canını sıkırlar.

Ha... Asıl çakmağı unutma çakmağı... Çakmaksız kaldın mı yandın! Birinden ateş istediğin zaman ‘Sen de bir sigara ver’ derler. Bütün sigaralarına ortak olurlar. Üç kuruşluk çakmak, yarım paket sigaraya mal olur.”

Hemen her iki sokak lambasından biri sönmüktü. Bir tanesi yanmaya çalışarak pır pır ediyor, adeta canını vermeye çalışan bir kuş gibi çırpınıyordu. Üç yıl önce iki tinercinin önünü kestiği köşeden yukarı döndü. Penceresi açık, giriş kattaki bir evin içinden gelen reklam cıngılına kulak kesildi. Yirmi yıldır aynı cıngılı kullanan bir mobilya markasının reklamıydı. Bir adam “Reklam mı izleyeceğiz ulan!” diye bağırdı. Plastik bir cihazın duvara çarpıldığı, küçük bir çocuğun ağlamaya başladığı ve bir kadının ömürlük çilesi hakkında söylenmeye başladığı duyuldu. Yokuşun başına vardığında evin menzilinden çıkmıştı artık. Soluğu kesilince lanet ederek fırlattı sigarasını. Başladığı güne lanet etti, başlatan arkadaşına lanet etti, bırakmayı denediği üç seferin üçünde de eline yeniden sigara almasına neden olan tüm o talihsizliklere lanet etti. Yokuşun sonu karanlıktı hâlâ; parkın ışıkları daha yanmamıştı. Ona da lanet etti. Hemen berisinde Ay’ın doğduğu görülüyordu. O da Mars gibi kızıldı şimdilik ve kocamandı. Ay’a lanet etmedi ama Mars’a lanet etti.

“Ay da olmayacak orada ya!” diye hayıflandı kendi kendine. “Yüz yıl sonra oralarda sokaklar, şehirler, denizler, limanlar olacak ama mehtap olmayacak... Yakamoz olmayacak... Sıçmışım öyle dünyanın içine. Şair de yetişmez orada” diye düşündü. Ancak hemen vazgeçti bu fikirden. Kızıl topraklardan, morumsu sulardan, yeni yeni yeşeren, baş veren filizlerden bahseden şairler olacaktı. Her gezegen kendi şairlerini yaratacağı önünde sonunda. Bir gezegenin şiiri, diğerinde pek anlam ifade etmeyecekti ama olsun.

Galaktik şiir yarışmaları olmayacaktı muhtemelen. Öte yandan şiirin evrensel olduğunu söyleyenler çıkacaktı. Edebiyat çevreleri için muazzam bir tartışma konusuydu işte...

Atkestanesi ağaçlarıyla çevrili, içinde bir de basket sahası olan parka vardı sonunda. Ağaçların rüzgârı kestiği yerdeki bank boştu. Üzerindeki belediye yazısı silinmeye yüz tutmuş, yüzeyinde baştan aşağıya âşıkların baş harfleri kazınmış banka kaykılarak oturdu. Azıcık kafasını kaldırdığında Mars'ı görebiliyordu artık. Daha bir gün önce sorsalar Mars'ın nerede olduğunu gösteremez, aval aval bakardı gökyüzüne. Tebligatı aldıktan sonra öğrenmişti yerini... Düdü tebligatın geliş tarihi. Büroda masasında otururken müdürün çağırdığını haber vermişlerdi. Kötü bir şeyler duyacağından emindi zira artık istenmeyen adamdı o. Eskiden beridir sevilme de hedef tahtasına konması yeniydi. Müdürün odasına girdiğinde müdürün buyur etmesi, oturtması ve hatta bir de kahve söylemesini manidar bulmuştu. Ya az sonra vereceği kötü haberle bir ilişkisi olmadığını düşündürtmeye çalışıyordu ya da günah çıkarmaya... Belki sadece keyiftendi... Sonunda onu ezebilmenin keyfinden.

Dar alınlı müdür ince dudaklarını ıslatıp da “Ömür Bey kardeşim. Sizi sevdiğimi bilirsiniz. Şurada en çalışkan, en iş bitirici uzman kimdir deseler, başka isim gelmez aklıma inan...” diye konuşmaya başlar başlamaz, her şey apaçık hale gelmişti zaten adam için. Devamını “Talihsiz bir tayin emri ulaştı bugün elimize” diye getirince de pek şaşırmadı. Talihsiz olacağından zaten emindi ama... Peki *kızıl sürgün*? Bu kadarını hiç beklememişti işte.

Duyduğu an nasıl tepki vereceğini bilemedi önce. Bir şaka olması daha muhtemel olan haberlerden biri gibiydi. Kayıtsızlık en iyisiydi ama bu kayıtsızlık üzerinde eğreti durursa o da kötüydü.

Bu nedenle duruşunu müdürün tavırlarına göre ayarlamanın en iyisi olduğunu düşündü o kısacık anda. Lakin müdür, haberi verdikten sonra başını başka yere çevirmez olmuş, gözlerini adama dikmişti. Ne kadar üzüldüğünü görmeye çok hevesli gibi, sanki kendine emri veren amirlerine bu sahneyi çok iyi anlatması, tasvir etmesi bekleniyormuş gibi... Kim bilir ne keyifli olacaktı dedikodusu. “Kireç gibi oldu resmen yüzü. İnanamadı bir türlü” diyecekti. Ya da “Gözleri doldu puştun. Dokunsam ağlayacaktı. Merhametime geldi de pek sıkıştırmadım” diyecekti. Ya da birinin önünde ceketinin düğmelerini ilikleyip “Emrettiğiniz gibi yaptık efendim. Bir görseniz... Öyle üzüldü, öyle çaresiz kaldı ki...” diye aktaracak, vazifesini nasıl etkili bir şekilde yerine getirdiğini abartılı cümlelerle sıralayacaktı.

İşte bu yüzden adam da bu yetki uzmanlarına dedikodu keyfini vermemek, kendini ezdirmemek adına, emri metanetle karşılar gibi yapmaya çalıştı. Ne kadar başardığından emin değildi tabii... Kahvenin yanında gelen suyu çok içesi olsa da içmedi. Mümkün olduğu kadar kısa sürede müsaade isteyip kalktı oradan.

Masasına döndüğünde nasıl kızarıp bozarmışsa artık, sürgün deneyimli arkadaşı pek sıradan olmayan bir durumla karşı karşıya olduğunu anladı. Aslında adam bir an önce tanıdık bildik bir kucağa yatıp, belki höyküre höyküre ağlamak, hatta mümkünse bir an için çocuk olmak istiyordu ama aklına öyle bir kucak gelmiyordu. Belki eşine hemen haber vermeliydi. Nasıl tepki vereceğinden emin değildi ama tepkisi her ne olursa olsun önünde sonunda bir tartışmanın patlayacağını biliyordu. Telefonla haber vermek bir yana, o akşam hemen eve gitmek yerine sürgün deneyimli meslektaşının davetine icap ederek sahildeki meyhaneye demlenmeye gitti. Zaten tayin emriyle birlikte hazırlık izni de tebliğ edilmiş,

derhal izne çıkarılmıştı. Yani o gece geç yatıp, ertesi gün de öğlene dek uyuyabilecekti.

Banka iyice yerleşti; ağaçlar rüzgârı kesiyor olsa da epey serindi hava. Devamlı göğe bakmaktan boynu tutulacaktı. Neyse ki Mars'ı yeni bir bulut örtünce gözden kayboldu. Artık dinlenmiş olduğundan soluğu normale dönmüştü. Bir sigara daha yaktı. Aklında sadece hazırlayacağı bavul vardı. Hemen hemen iki ayda bir kalkıyordu mekikler ve üç hafta sürüyordu yolculuk. Önemli bir şeyi unutursa iki buçuk ayda telafi edebilecekti yani. İletişim mümkündü, karısı sözünü bitirmesine izin verseydi görünürlü konuşabileceklerini söyleyerek teselli edecekti. Lakin öğrendiğine göre o iş de o kadar kolay değildi. Mars'la her türlü iletişim ortalama 6 dakika gecikmeli yapılabilirdi. “Nasıl?” diye hal hatır edip, karşılıklı “Özledim seni” demeleri en iyi ihtimalle 24 dakikalarını alacaktı. Bu yüzden mektup yazar gibi konuşmak lazımdı. Uzun uzun konuşup, karşılığında uzun bir yanıt beklemek.

Hijyenik ürünler de dahil yaşamsal ihtiyaçları eksiksiz temin ediliyor olacaktı ama zevklerine ait şeyler çok uzak olacaktı ona. Mecazen değil, gerçekten çok uzak olacaktı... İki buçuk ay kadar... Sanki çağlar önce yaşayan bir dervişin beklediği bir şeyin deve kervanıyla ımıl ımıl gelmesi gibi... Teknoloji bunca ilerlememiş, uzaklar yakın olmamış gibi... İnsanın aklına gelene sabahına kavuştuğu, olmadı, en uzak mesafelerden bile üç günde temin edebildiği çağda, yeni bir meydan okumaydı bu. Gerektiğinde on binlerce doları yakar, özel uçakla yetiştirin bir yere. “Dünya küçüktü” artık! Lakin orası dünya değildi. Öyle bir uzaklıktı ki bu, mesela babası ölse asla gelemezdi cenazesine... Kırkına bile yetişemezdi. Değil yüz binler, dünyaları

harcasa hızlandıramazdı bu süreci. Dünya küçüktü çünkü ama uzay değildi...

Sahi, bir de babasıyla vedalaşması gerekecekti şimdi. Haberi verince “Sonunda yaktılar mı başını? Olsun. Sen dik dur yeter ki” diyecekti muhtemelen. Sonra “Anlat bakalım ne oldu? Bardağı ne taşırdı?” diye soracaktı. O da zaten bildiği şeyleri anlatacaktı: İktidarın beğenmediği sendikaya üyeydi. İktidarın sevmediği gazetede yazıyordu. Sosyal medyada iktidarın asla tasvip etmeyeceği şeyler paylaşıyordu.

Geçen ay öyle bir şey yazmıştı ki önce gazetede yazması için verdikleri izni geri almışlardı. O da inadına, izinsiz ve rumuzla yazmaya devam etmişti. Dalga geçer gibi, köşesinin adını bile değiştirmeden, altına farklı bir imza atarak, aynı üslupla hem de. Kendi yazılarına “Geçen ay da yazmıştım” diye referans verdiği zamanlar oldu hatta. Dalga geçer gibi... Hukuken yapabilecekleri bir şey yoktu... İnadına yazmaya, eleştirmeye, sesini yükseltmeye devam etti vesselam... Alt tarafı uyarı verirler, kınama verirler, olmadı Kars’a ya da Artvin’e sürerler diye düşünüyordu... Ama bu kadarı... Ta Mars’a sürdüler onlar da dalga geçer gibi...

“Bu kadarı fazla” diyecekti babası da hakikaten. “Git dava aç, kesin kazanırsın” diyecekti.

“Sırf dava açması zor, takip etmesi imkânsız olsun diye *kızıl sürgüne* gönderiyorlar zaten baba” diyecekti o da. Babası daha çok üzölmek yerine daha çok gururlanacaktı. “Üzölme, tarih onları unutacak ve senin gibileri hatırlayacak” diyecekti. Tanıdığı, bildiği arkadaşlarından örnekler verecekti. Bir zamanlar nelere göğüs gerdiğini anlatacak, kendi tavrından misaller sunacaktı. “Gurur duy!” diye bitirecekti. Dalga geçer gibi...

Öğrendiği kadarıyla otuz metrekarelik bir lojmanda kalacaktı orada. Eşyası içinde ve hazırды bu odaların. Lojmanlarla çalışacakları ofisler aynı komplekste yer alıyordu. Kapalı koridorlarda, on dakikalık bir yürüme mesafesi. Isı muhafazası amacıyla genelde tüm alanlar yerin bir miktar altındaydı. Ulusal kantin de öyle. Ancak uluslararası toplanma mekânlarına, yani merkez kantinlere gitmek için yüzeyde kısa bir seyahat gerekiyordu. Bu seyahat saat başı kalkan mekik servisleriyle yapılıyordu. Mars'taki yetmiş iki milletten adam sıkılmasın diye etkinlikler vardı buralarda. Bılgı, pinpon masaları, video oyunları. Dünya ile iletişimi sağlayacak her türlü araç, takım taklavat, cihaz... Sırf gerçek bir "Dünya markası" olduğunu ispat etmek için oraya da şube açmış fast food ya da kahve zincirlerinin Mars şubeleri. Zorla tayin edilmeyen, gönüllü çalışanları vardı üstelik bunların... Kendi milletin haricinde birilerini görüp sohbet etmenin tek yolu Mars'ın tahkim edilmiş bölgelerinde sayısı toplamda beşi bulan bu merkez kantinlere gitmekti.

Hiç dile getirilmediği ve hiç merak da etmediği için dün meyhanedeki sohbeti sırasında öğrendiği ve hayret ettiği bir detayı da vardı bu yerlerin: Sevişme odaları. Birbirinden hoşlananlar olursa diye... Nedeni her ulusa ait kompleksin o ülkenin toprağı sayılması ve kesinlikle görevliler haricinde girişin yasak olmasıymış. Yani uluslararası ilişki serbest; ama kimse kimsenin odasına misafir olamaz. İsteyenler ana kantinin sevişme odalarında görebilirlermiş ne iş görmek istiyorlarsa... Bu odaların kapılarında ya da duvarlarında çıkmaz mürekkepli kalemle yazılmış "Mars'ta olan Mars'ta kalır" yazıları bulunuyormuş... Hem de her dilden...

"Kızıl cehennem pek çoğu için o kadar sıkıcı ki... Bir süre sonra insanlar eğlenmenin türlü çeşit yollarını aramaya başlıyorlar..."